

ΜΑΘΗΜΑ / ΤΑΞΗ :	Ιστορία Προσανατολισμού/ Γ' Λυκείου
ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ:	12/06/2023

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ**ΘΕΜΑ Α1****α.) Κόμμα Γ. Θεοτόκη (σελ.92-93)**

Ήταν το πιο μετριοπαθές από τα άλλα δυο αντιβενιζελικά κόμματα του 20^{ου} αιώνα και ζητούσε να διορθώσει αυτά που θεωρούσε λάθη των φιλελευθέρων. Συμφωνούσε με την πάση θυσία των εξοπλισμών και ζητούσε φορολογικές ελαφρύνσεις για τους μικροεισοδηματίες. Από το κίνημα στο Γουδί ως τη συνταγματική κρίση του 1915, μεταξύ των αντιβενιζελικών κομμάτων το θεοτοκικό κόμμα είχε τη μεγαλύτερη εκλογική βάση και έτσι αποτέλεσε τον πυρήνα των Αντιβενιζελικών.

β.) Διχοτόμηση του χαρτονομίσματος (σελ. 50)

Από το 1918 και μετά, ο κρατικός ισολογισμός έκλεινε με παθητικό, ενώ ταυτόχρονα η παρουσία στη Μικρά Ασία εξελίχθηκε σε σκληρό και δαπανηρό πόλεμο. Το Μάρτιο του 1922 τα δημοσιονομικά δεδομένα έφτασαν σε πλήρες αδιέξοδο, το οποίο αντιμετωπίστηκε με έναν απρόσμενο τρόπο. Λίγους μήνες πριν από την κατάρρευση του Ελληνικού Μετώπου στη Μικρά Ασία, η Κυβέρνηση προέβει σε ένα πρωτότυπο εσωτερικό αναγκαστικό δάνειο, με διχοτόμηση του χαρτονομίσματος. Το αριστερό τμήμα εξακολουθούσε να κυκλοφορεί στο 50% της αναγραφόμενης αξίας, ενώ το δεξιό ανταλλάχθηκε με ομολογίες του Δημοσίου. Η επιχείρηση στέφθηκε από επιτυχία, το κράτος απέκτησε 1.200.000.000 δραχμές και το πείραμα επαναλήφθηκε το 1926. Φυσικά, ο νομισματικός αυτός ελιγμός δεν στάθηκε ικανός να προλάβει τη Μικρασιατική καταστροφή και τις βαρύτατες συνέπειές της.

γ.) Επιτροπή Αποκαταστάσεως Προσφύγων (ΕΑΠ) (σελ.153,156)

Αυτόνομος οργανισμός ο οποίος ιδρύθηκε το Σεπτέμβριο του 1923 με πρωτοβουλία της ΚΤΕ (Κοινωνία των Εθνών) με πλήρη νομική υπόσταση με έδρα την Αθήνα. Τότε η ελληνική κυβέρνηση μπροστά στο τεράστιο έργο της περίθαλψης και αποκατάστασης των προσφύγων, που έπρεπε να αναλάβει, ζήτησε τη βοήθεια της κοινωνίας των εθνών. Βασική αποστολή της ήταν να εξασφαλίσει στους πρόσφυγες παραγωγική απασχόληση και οριστική στέγαση. Η ΕΑΠ λειτούργησε μέχρι το τέλος του 1930. Με ειδική σύμβαση μεταβίβασε στο Ελληνικό Δημόσιο την περιουσία της καθώς και τις υποχρεώσεις που είχε αναλάβει απέναντι στους πρόσφυγες.

ΘΕΜΑ Α2

- A. Λάθος (σελ. 11)
- B. Σωστό (σελ. 62)
- Γ. Λάθος (σελ. 105)
- Δ. Σωστό (σελ. 133)
- Ε. Σωστό (σελ. 220)

ΘΕΜΑ Β1

Όσον αφορά τη δομή του βενιζελικού κόμματος, αυτό ήταν σε μεγάλο βαθμό προσωποπαγές. Ο Βενιζέλος, με ισχυρή θέση στο Κοινοβούλιο και μεγάλο κύρος, είχε τα πάντα υπό τον έλεγχό του, όπως και ο Τρικούπης. Οι σύνδεσμοι Φιλελευθέρων που είχαν ιδρυθεί δεν έπαιζαν κάποιον ιδιαίτερο ρόλο στη διαμόρφωση της πολιτικής του κόμματος και δεν διέφεραν σημαντικά από τις τοπικές ομάδες φίλων που σχημάτιζαν τα παραδοσιακά κόμματα. Το 1912 άρχισε να αναδιοργανώνεται το κόμμα, με την ίδρυση Λέσχης Φιλελευθέρων στην Αθήνα και σε ορισμένες άλλες εκλογικές περιφέρειες. Οι βενιζελικοί είχαν πλάσει στο νου τους ένα ιδεατό κόμμα, χωρίς τις μικρότητες και τις διχόνοιες της παλιάς πολιτικής ελίτ, όμως αυτό δεν είχε σχέση με την πραγματικότητα. Η ηγεσία έπρεπε αναγκαστικά να λαμβάνει υπόψη κοινωνικά και τοπικά συμφέροντα καθώς και αντιπαλότητες ανάμεσα σε στελέχη, όπως συνέβαινε και σε κάθε άλλο κόμμα.

ΘΕΜΑ Β2

Η πρώτη κυβέρνηση της Κρητικής Πολιτείας εργάστηκε με ζήλο και απέδωσε σε σύντομο χρονικό διάστημα σημαντικό έργο. Εξέδωσε πολύ γρήγορα νόμους και διατάγματα, έκοψε κρητικό νόμισμα (την κρητική δραχμή), ίδρυσε την Κρητική Τράπεζα, οργάνωσε ταχυδρομική υπηρεσία και Χωροφυλακή με Ιταλούς αξιωματικούς και υπαξιωματικούς (καραμπινιέρους). Ιδιαίτερη ήταν η μέριμνα για την εκπαίδευση και τη δημόσια υγεία. Αντιμετωπίστηκε το μεγάλο πρόβλημα της λέπρας, που είχε προσλάβει ενδημική μορφή στις πόλεις και τα χωριά της Κρήτης, με την οργάνωση του λεπροκομείου της Σπιναλόγκας (1903), ιδρύθηκαν πολλά σχολεία και διορίστηκαν δάσκαλοι.

Ένα σοβαρό ζήτημα, που επίσης αντιμετωπίστηκε με επιτυχία, ήταν το καθεστώς της τοπικής Εκκλησίας. Με τον Οργανικό Νόμο του 1900, δόθηκε λύση σε ακανθώδη εκκλησιαστικά ζητήματα, όπως ήταν η σχέση της Εκκλησίας της Κρήτης με το Οικουμενικό Πατριαρχείο και η εκλογή Μητροπολίτη και Επισκόπων. Το βασικό σχήμα, που ισχύει με μικρές τροποποιήσεις έως σήμερα, είναι ένα καθεστώς ημιαυτόνομης Εκκλησίας, της οποίας ο Προκαθήμενος εκλέγεται από το Οικουμενικό

Πατριαρχείο και η Κρητική Πολιτεία εκδίδει το Διάταγμα της αναγνώρισης και εγκατάστασής του.

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΘΕΜΑ Γ1

α.) (σελ. 121-122)

Η δημιουργία της Ερμούπολης στη Σύρο τον 19^ο αιώνα αποτελεί αντιπροσωπευτικό δείγμα ίδρυσης και εξέλιξης ενός αυτοτελούς και ακμαίου προσφυγικού συνοικισμού κατά τη διάρκεια της Επανάστασης, ο οποίος βασίστηκε στην πρωτοβουλία των οικιστών του, χωρίς κυβερνητική αρωγή.

Η περιοχή, που το 1825 πήρε το όνομα Ερμούπολη από τους πρόσφυγες οικιστές της, άρχισε να συγκεντρώνει από το 1821 έως το 1824 Έλληνες πρόσφυγες απ' όλα τα μέρη της Ελλάδας: Μικρασιάτες, Ψαριανούς, Κρήτες και κυρίως Χίους. **Στο παράθεμα (Κείμενο Α) του Απόστολου Βακαλόπουλου από το έργο «Πρόσφυγες και Προσφυγικόν Ζήτημα κατά την Επανάστασιν του 1821» επιβεβαιώνονται οι ιστορικές μας γνώσεις. Ο συγγραφέας διευκρινίζει πως οι Μικρασιάτες πρόσφυγες ήταν κυρίως Κυδωνιείς και Σμυρναίοι και προσθέτει ότι στο νησί εγκαταστάθηκαν Μακεδόνες, Θεσσαλοί, κάτοικοι της Τήνου μετά την εξάπλωση της πανώλης καθώς και κάτοικοι άλλων νησιών. Επισημαίνεται ότι το νησί αποτέλεσε τον προορισμό των φτωχότερων προσφύγων, καθώς οι πλούσιοι κατευθύνονταν προς τα νησιά του Ιονίου και την Ευρώπη. Πλούσιοι πρόσφυγες εγκαταστάθηκαν στο νησί μόνο όταν αντιλήφθηκαν τη σπουδαία γεωγραφική θέση που είχε το νησί για το εμπόριο με την Ανατολή.**

Η συμφόρηση που είχε επέλθει στα γειτονικά νησιά, η θέση του λιμανιού και η ουδέτερη στάση που τηρούσε το νησί στα πρώτα χρόνια της Επανάστασης προκάλεσαν την αθρόα προσέλευση. Οι ντόπιοι Συριανοί κατοικούσαν στην Άνω Σύρο, μακριά από την παραλία, στην οποία συγκεντρώθηκαν οι νεοφερμένοι. Σύντομα η αυξημένη προσέλευση προσφύγων προκάλεσε την επιφυλακτικότητα και, στη συνέχεια, τις αντιδράσεις των ντόπιων, κυρίως λόγω κτηματικών διαφορών. Τη διάσταση υποδαύλιζε επιπλέον η διαφορά δόγματος μεταξύ των καθολικών ντόπιων και των ορθόδοξων προσφύγων. **Ο Απ. Βακαλόπουλος συμπεραίνει πως η σύγκρουση των γηγενών και των προσφύγων ήταν αναπόφευκτη. Προς επίρρωση των ιστορικών γνώσεων αναφέρει πως αρχικά οι ντόπιοι Συριανοί**

τηρούσαν επιφυλακτική στάση απέναντι στους πρόσφυγες που κατέφθαναν με αυξανόμενο ρυθμό, θεωρώντας ότι με αυτόν τρόπο θα αποφύγουν τη σύγκρουση με την ελληνική αλλά και με την τουρκική κυβέρνηση. Κύρια αίτια των διαφωνιών τους ήταν η αμφίρροπη στάση των καθολικών Συριανών κατά τις αρχές της ελληνικής επανάστασης και οι κτηματικές διαφορές, αφού οι πρόσφυγες εγκαταστάθηκαν σε εκτάσεις καλλιεργημένες ή ακαλλιέργητες που ανήκαν στους ντόπιους. Οι διαφωνίες αυτές αναζωπύρωσαν την υπολανθάνουσα θρησκευτική διαίρεση των κατοίκων.

β.) (σελ. 21-22)

Στο ελληνικό κράτος στις αρχές του 19^{ου} αιώνα στη θέση των παλιών κέντρων που παρήκμασαν, αναδείχθηκαν νέα. Το πιο σημαντικό απ' αυτά ήταν η Σύρος, η οποία στη διάρκεια της Επανάστασης δέχθηκε κύματα προσφύγων, κυρίως από τη Χίο. Η στρατηγική θέση του νησιού, στο κέντρο του Αιγαίου και πάνω ακριβώς στις διαδρομές που συνέδεαν τα Στενά και τη Μαύρη Θάλασσα με τους μεσογειακούς δρόμους του εμπορίου, συνέβαλε στη δημιουργία ισχυρότατου -όχι μόνο για τα ελληνικά μέτρα- ναυτιλιακού κέντρου. Η Χριστίνα Αγριαντώνη στο έργο της «Οι απαρχές της εκβιομηχάνισης τον 19ο αιώνα» (Κείμενο Β) επιβεβαιώνει τις ιστορικές μας γνώσεις αναφέροντας ότι η Σύρος βρίσκεται σε «αξιοζήλευτη θέση», καθώς συνδέει την Κωνσταντινούπολη, τη Σμύρνη, τη Θεσσαλονίκη και τη Μαύρη Θάλασσα με τα μεγάλα λιμάνια της δυτικής Μεσογείου. Ακόμη, προσθέτει πως το νησί δε συμμετείχε στους αγώνες της επανάστασης, επειδή οι κάτοικοι του νησιού ήταν καθολικοί και το νησί ήταν υπό την προστασία της Γαλλίας. Γι' αυτούς τους λόγους το νησί μετατράπηκε στο σημαντικότερο κέντρο εμπορίου του Αιγαίου.

Στην ανάπτυξη αυτή σημαντικό ρόλο διαδραμάτισε η δυναμική παρουσία και δραστηριότητα των ελληνικών παροικιών στα κυριότερα εμπορικά κέντρα της περιοχής: στα λιμάνια της Νότιας Ρωσίας, στις εκβολές του Δούναβη, στην Κωνσταντινούπολη, στη Σμύρνη και αργότερα στην Αίγυπτο.

ΘΕΜΑ Δ1

α.) (σελ. 250)

Οι Έλληνες της Διασποράς αναδείχθηκαν πρωτεργάτες στους αγώνες για τη δημιουργία μιας αυτόνομης ποντιακής δημοκρατίας και ένας από τους βασικούς πρωτεργάτες ήταν ο Κ. Κωνσταντίδης.

Μάλιστα στην Ευρώπη αποτέλεσε τον πρωτεργάτη του αγώνα όπου από τη Μασσαλία με διαδοχικά υπομνήματα ενημέρωνε τις συμμαχικές δυνάμεις για την τραγική κατάσταση που επικρατούσε στον Πόντο. **Το δευτερογενές απόσπασμα από την Ελευθερία Κωφωνίδου, Ποντιακό Ζήτημα με τίτλο : Στρατηγικές επιλογής και αδιέξοδα, 1917 – 1922, (Κείμενο Α) επισημαίνει ότι η αφορμή είχε δοθεί από τις προπολεμικές δεσμεύσεις των νικητριών δυνάμεων από την στιγμή που είχαν εφαρμόσει την αρχή της αυτοδιάθεσης ως βάση για την αναδιοργάνωση του μεταπολεμικού κόσμου και βέβαια το ελληνικό κράτος βρισκόταν σε πλεονεκτική θέση σε σχέση με την Οθωμανική Αυτοκρατορία.**

Ο Κ. Κωνσταντινίδης επίσης τύπωσε και κυκλοφόρησε χάρτη που όριζε τα σύνορα της προτεινόμενης ποντιακής δημοκρατίας. Αυτό τον χάρτη τύπωσε και σε απλό σχήμα ταχυδρομικού δελτίου (καρτ-ποστάλ) με γραπτό κείμενο στα γαλλικά: «Πολίτες τον Πόντου ξεσηκωθείτε! Θυμίστε στα φιλελεύθερα έθνη τα ύψιστα δικαιώματα σας για τη ζωή και την ανεξαρτησία». **Παράλληλα, όπως συμπληρώνει το ίδιο παράθεμα ο Κωνσταντίδης θεώρησε ότι ήταν επείγον να συσταθούν υψηλοί φιλικόι κύκλοι δυνάμεων γι' αυτό και έκρινε σωστό να συγκαλέσει το Πανποντιακό Συνέδριον στη Μασσαλία εφ' όσον θεωρούσε ότι οποιαδήποτε καθυστέρηση θα αποτελούσε κίνδυνο για την ποντιακή περιοχή.**

Έτσι, η ρωσική επανάσταση ξεσήκωσε τους Έλληνες του Πόντου για το δικό τους εθνικό αγώνα, ενώ στο πρώτο παγκόσμιο Παν-ποντιακό Συνέδριο, που οργανώθηκε στη Μασσαλία το Φεβρουάριο του 1918, ο ίδιος ο Κ. Κωνσταντινίδης, με τηλεγράφημα που έστειλε στον Α. Τρότσκι, ζήτησε επίσημα την υποστήριξη της Σοβιετικής Ένωσης.

β) (σελ.250-251)

Όσον αφορά την κυβέρνηση του Ελευθερίου Βενιζέλου ήταν αρχικά σύμφωνη με τον αγώνα και τις εθνικές διεκδικήσεις των Ποντίων. Στο συνέδριο Ειρήνης όμως στο Παρίσι, που άρχισε το Δεκέμβριο του 1918, ο Ελ. Βενιζέλος πείστηκε από τις συμμαχικές δυνάμεις και δεν συμπεριέλαβε τον Πόντο στο φάκελο των ελληνικών διεκδικήσεων, και, παρά τις έντονες διαμαρτυρίες των Ελλήνων του Πόντου, συμφώνησε να παραχωρηθεί η περιοχή στην υπό ίδρυση Αρμενική Δημοκρατία, απολαμβάνοντας πλήρη ισονομία και ισοπολιτεία διασφαλίζοντας τη συνέχιση της παρουσίας τους και την ευημερία τους στις πατρογονικές τους εστίες.

Στη συνέχεια, όπως συμπληρώνεται από το ιστορικό δευτερογενές παράθεμα του Αντώνη Κλάψη, «Στο κλουβί της Ελλάδος της στενής μας

κλεισμένοι» : Πολιτική και διπλωματία της ελληνικής εθνικής ολοκλήρωσης, 1821 – 1923, στη συγκεκριμένη συνδιάσκεψη αναγνώρισε αντικειμενικές δυσχέρειες που οφείλονταν στη γεωγραφική απομόνωση από τις υπόλοιπες περιοχές με πυκνό ελληνικό πληθυσμό με αποτέλεσμα να μην διατυπώσει διεκδικήσεις την περιοχή. Επιπλέον, η οικονομική κατάσταση της χώρας δεν επέτρεπε να επιβάλει τις απόψεις της με τη δύναμη των όπλων. Ταυτόχρονα, εξαιτίας των τουρκικών πιέσεων απέρριψε και τη λύση της ίδρυσης ανεξάρτητου ποντιακού κράτους.

Η πρόταση του Ελ. Βενιζέλου προκάλεσε μεγάλη απογοήτευση στους Έλληνες του Πόντου, οι οποίοι στα διάφορα συνέδρια που πραγματοποίησαν στο Μπακού, στο Κρασνοντάρ, στο Βατούμ και στη Μασσαλία, διαμαρτυρήθηκαν έντονα για τη στάση της ελληνικής κυβέρνησης. Τα γεγονότα αυτά επιβεβαιώνονται και από το τελευταίο ιστορικό παράθεμα (Κείμενο Γ) όπου αναφέρει ότι προκλήθηκαν αντιδράσεις στην περιοχή της Κωνσταντινούπολης με την μορφή υπομνημάτων προς τους αρμοστές των Δυνάμεων, οι οποίοι επαναλάμβαναν το αίτημα τους για την ένωση με την Ελλάδα ή τουλάχιστον απαιτούσαν τη δημιουργία «Ελληνικής Δημοκρατίας του Πόντου».

Πολλά ποντιακά σωματεία έστειλαν τότε τηλεγραφήματα στο Παρίσι για να μεταπέισουν τον πρωθυπουργό, τον οποίο επισκέφθηκε μάλιστα τον Απρίλιο του 1919 ο μητροπολίτης Χρύσανθος. Μετά τη διεξοδική ενημέρωση που έλαβε ο Έλληνας πρωθυπουργός από τον Χρύσανθο, για το Ποντιακό Ζήτημα, αποφάσισε να ενισχύσει τις προσπάθειες των Ποντίων και έδωσε την έγκριση του στο μητροπολίτη να συνεχίσει την προσπάθεια ενημέρωσης όλων των πολιτικών που έλαβαν μέρος στη Συνδιάσκεψη.